

HATVAN CENT

Ennyiben volt kénytelen a pool megállapítani a No. 1. Northern, tehát a legjobb minőségű nyugatkanadai buza alapárát, miután a bankok nem voltak hajlandók előleget folyósítani a pool vezetősége által 70 centre tervezett alapár erejéig. Az idei esztendő tehát fordulópontot fog jelenteni a világhírű kanadai pool történetében. Alig néhány esztendője ugyan, hogy a Saskatchewan Cooperative Wheat Producers Dunning volt pénzügyminiszter által megvetett magjából, az amerikai Shapira tanácsai alapján megalakult az albertai, saskatchewanai és manitobai pool, amely azóta is nagyobb port vert fel, mint Kanada minden más értékesítési szervezete avagy közgazdasági érdekeisége összevéve.

A pool aránylag rövid, de nagyszerű teljesítményekben és körülmények okozta szomorú és szinte megoldhatatlan fejezetekben gazdag történetében természetesen bürokratai kelt a szabad terményértékesítés és a szövetségi, sőt a kizárólagos eladási jogot biztosító, szerződéses kötött gabonaértékesítés. A nyugatkanadai gabona-vagyon legnagyobb részét képviselő tőzsde az első perctől fogva nem nézte jó szemmel a termelő gazdák előtt hangzatos jelszavakkal megalakult poolt és ebből olyan feneketlen zenebona keletkezett a nagy városok angol lapjaitól az eldugott kis faluk pipázó zugáig, hogy felkeltette a féltávoli érdeklődését.

A nagy publicitásból természetesen egyrészt a pool csak hasznót hozott, amennyiben az egész földkerekségen megismerték ezáltal a kanadai buzá és megtudták, hogy a szövetségi eszmét mily tökéletességre emelték Kanadában. Az egész világ épült azon, hogy van egy Szibériához hasonló éghajlatú ország az északamerikai földrészen, ahol azonban a bolsevikiek szűv rendszertelensége helyett angol-szász rend uralkodik és nem kevesebb, mint 142 ezer gabonatermelő tud öt teljes esztendőre összefogni, hogy az életet jelentő gabona értékesítését saját kezébe vegye és ezáltal igyekezzék megtakarítani sajátmagának, tehát a dolgozó társadalomnak azt a hasznát is, amelyet eddig a tőzsde uzorával vágtak zsebre.

Emellett tagadhatatlan az is, hogy a pool hatalmas versenyit támasztott a gabonakereskedelemmel foglalkozó cégekkel szemben, aminek nemcsak az árak alakulásánál vehette hasznát a gazda, hanem jótekonny hatását érezhette az egész vonalon. Miután a poolnak ugyszólván egyik hétről a másikra számszámra épültek elvitorai, melyekben a gabonát az eddig bevált vagy legalábbis szokásos kezelési módszernél jobban, gyorsabban, becsületesebben osztályozták és tárolták: még azok a farmerek is, akik nem értették meg a szövetségi eszme hívó szavát, igen sok előnyben részesültek a pool által felkeltett verseny által, melyet megelőzően a tőzsde volt az egyetlen és valóban kizárólagos ur.

Időközben azonban, leromlottak a világlapci viszonyok, egész nemzetek jutottak koldusbotra a legyőzetésük folytán előálló gazdasági tehetetlenségükben, avagy a győzelmük következtében előálló túltermelés eredménye képen. A jó kanadai buza ekkor talált veszedelmes ellenfelet az argentinai gabonában, melynek ha minősége nem is volt összehasonlítható a prérik élettől duzzadó kemény kenyérmagjával: az ára győzött és a felhőkarcolóként az ég felé meredő terminálókba fojtotta az eladott kanadai gabonát a nagy északi birodalom gazdái: minden reményével együtt. Ezt az ellentámadásra kínálókozó nagyszerű alkalmat nem is szalasztotta el a nagytők-

sek délregetett vagyonszerezési forrása, a gabonatőzsde és megindult a sajtó- és rágalmehadjárat a pool ellen.

A farmértársadalom azonban megérezte, hogy itt a saját érdekeinek megvédéséről van szó és há áldozatokba került is a pool fentartása: a szövetségi eszme igazi hívei hűségesen kitartottak a saját intézményük mellett. Sőt éppen a legnehezebb időben, amikor a tőzsdei érdekek hírharsónai már-már megkondították a pool felett a lélekharangot: akkor lángolt fel újult erővel a pool törvényesen kötelezővé tételének terve. És a farmerek vezetése alatt álló pool itt újból megmutatta, hogy tud demokratikusan gondolkodni s még akkor is, ha a pooltagok egyhangulag a kötelező pool mellett szavaznának — csakis abban az esetben kéri ennek törvénybe iktatását, ha a nem pooltagok kétharmada is beleegyezik ebbe.

Legyen bár száz és ezer ellenvélemény a poolal szemben, jelentésen bár csupán 60 centes alapárát a pool mellett való kitartás, azt senki sem tagadhatja, hogy a pool becsületesen, pontosan és hiven teljesítette kötelességét a farmerekkel szemben. Az teljesen más kérdés, hogy a mai nehéz gabonapiaci helyzet mennyire károsan befolyásolta a szövetségi értékesítés eszméjének gyakorlati kivételét, az azonban bizonyos, hogy Kanada gazdasági társadalmába bűszke lehet arra, hogy meg tudta alkotni a nagytők minden ellenkezése dacára a különböző poolokat és ezzel új fejezetet nyitott a dolgozók érdekeinek megvédéséről és a munkásság kereskedelmi önállóságának kiharcolásáról irrandó történelem lapjaira.

ZÖRÖG A HARASZT

UJRA FELFUTAK LELKIISMERETLEN KALANDOROK A KIRÁLYKÉRDÉST — VAKLÁR MA VOLT A KIRÁLYPUCCS, MELLYEL ISMÉT TELEKÜRTÖLTÉK A VILÁGOT

A világ sajtó-kimpadán ismét megröccsöntünk. Nem mulasz totta el egyetlen valamirevaló kanadai és amerikai angol lap sem, hogy kiszínezett jelentésekben be ne számoljon a köz-európaiában keringő legújabb hírlapi kacskákról, melyek szerint a magyarok ismét királypuccsot török a fejüket — a helyett, hogy az országukat építik. Valószínűleg a kisan-tant guruló aranyainak hatásá alatt megirták azt is, hogy a magyar nép csak félrevezeti a külföldi közvéleményt, amikor kormányá révén a királykérdés nek a napi politikából való kapcsolását igéri — a valójában azonban titkon szervezkedik egy újabb államcsinyre.

És bár a megcsontított Magyarországot "Great Old Man"-je a pátriárka koru ősz Apponyi Albert, — akit pedig igazán nem lehetne, akár a szabadkirályválasztás avagy köztársas-

ság-pártiak közé sorolni — számtalanszor és a legutóbbi tévhireshetésekor ismétlen kijelentette, hogy a magyar királykérdést csakis az egész magyar népen keresztül és kizárólag törvényes alapon lehet rendezni: még most is akadnak olyanok, akik puccs-szerűen akarják megoldani ezt a kényes kérdést. Az angol lapok kábel-távirati nyomán már megemlékeztünk arról, hogy bármennyire is tagadják az érdekeltek, hogy nem kell félni, nincs veszély, nem fúj szél a királykérdést előtérbehozó berkeiben — a haraszt újból megzördült és a legutóbbi napok részletes jelentése szerint ezuttal nem minden ok nélkül.

MIERT TUDNAK PRAGÁBAN TÖBBET, MINT BUDAPESTEN

A tengeralatti kábeldrótok a múlt hét egész folyamán sa-

mét tízezrek voltak a sok magyarországi — de leginkább Prágából és Bécsből — utnak eresztett — "beavatott forrásból" érkezett híradástól, melyek a Carol román botránykirály kalandjához hasonlóan teljesen kiszínezett és elferdített részletezéssel jelentették a legújabb óhazai eseményeket.

Ezek szerint IV. Károly, magyar király, a veszített háború egyik legsajnálatraméltóbb áldozatának fia, Ottó, Zita özvegy királyné kíséretében állítólag megjelent Magyarországon. Az még nem nyert megállapítást, hogy vajon csupán a kisan-tant által kitalált meséről, avagy négy megmondatlan Habsburg párti magyar államcsinyéről volt-e szó, annyi azonban bizonyos, hogy az újabb megrázkódtatások elkerülésére készenlétbe helyezték a magyarországi karhatalmat, — amely azonban hamarosan meggyőződött arról, hogy vaklármá volt az egész.

Mindez kétségtelenül bizonyítja, hogy az óhaza komoly királypárti elemei is megszívlelték az ősz Apponyi szavát és egyetértéssel a magyarság nagy tömegének azon kívánságában hogy kíméljék meg a megcsontítottan is, de még élő szerencsétlen hazát a további megrázkódtatásoktól. Itt csak politikai kalandorok játékaáról lehet beszélni, hogy egyesek ismét a saját személyes érdekeik előretolásaért megfedkeztek a kisan-tant szuronyai közé szorított országcsontokról, amikor annak épségét ismét veszélyeztették. Megnyugtatólag hat azonban minden külföldön élő magyarra is az a tudat, hogy Magyarországon — ha a leggyőzött államok sorában kell is önhíjjának kívül silylődni — az elmúlt tíz év rettenetes megpróbáltatásai ellenére is rend van és nem lehet az ország sorát a törvényes ut megkerülése vel márlól-holnapra felforgatni, mint például Rumániában.

Az igazságnak azonban előbb utóbb napvilágra kell jutnia és ha bárhol az óhazakerül a magyar

királykérdés, bátran kivághatja minden kanadai magyar: "Lehetnek különféle tervek a magyar alkotmány végleges rendezésének megoldására, tény hogy Magyarországon rend van

KANADAI HIZÓMARHAT VÁSÁROL ANGLIA

Amin már múlt számunkban jelentettük, Weir földművelésügyi miniszter tárgyalásokat folytatott aszírnt, hogy a mintegy 15 ezer főre tehető kanadai exportképes marhaállomány részére Nagybritanniában pia-cot találjon. Az állattenyésztésben való jártasságáról Kanada-szerzte ismert földművelődügyi miniszter hivatalba lépésekor azonnal érintkezésbe lépett a Manchester Line teherhajózási vállalatával, amelynek tulajdonában van az a két gőzös, melyek előállítók szállítására használhatók.

Weir miniszter azonban még két gőzöst alakított át a Manchester Line társasággal, mely 9,000 hizómarha szállításra kapott megbízást, míg a Donald son Line három ezer kanadai előállítót fog Angliába hajóznidarabonként 15 dollárért. Eszerint a vasuti költséget beleértve egy-egy állatnak például Cal-garyból az angliai piacra való szállítása kevesebbe fog kerülni mint amennyit a vasuti költség Calgarytól Chicagóig kitenne és miután az angol marhapiaci á-

ra legalább olyan, de sokszor magasabb színvonalon mozognak, mint a chicagóiak — a kanadai marhatenyésztők csak nyerhetnek az angliai szállítással.

A múlt héten már utunk is indították az első szállítmányt Montrealból az angliai Manchesterbe. Számban ugyan csupán 123 Hereford tinót hajósztak be, minőségre való tekintet tel azonban Keletkanada legjobb marhaállományából válogatták össze a szállítmányt, egyenesen azaz a célzattal, hogy az évek óta lanyha angliai keresletet felelőnkítsék. Erre azért is nagy szükség mutatkozott, amennyiben az Egyesült Államok Smoot-Hawley Tariff néven ismert új vámtörvénye nagyon megnehezítette a kanadai hizómarha amerikai bevitelét, úgyhogy még a legreményteljesebb szakértők sem remélik, hogy sikerül a tavaly Amerikába szállított 160 ezer marha és 62 ezer borjú, valamint 29 millió font marhabús felét is elhelyezni az Egyesült Államok ban.

A kisan-tant és Magyarország

A PARISI LA CROIX ELISMERI A REVIZIÓ JOGOSÁGÁT

A francia sajtóban a La Croix az egyetlen lap, amely időről-időre részletes ismertetőket közzöl a magyarországi ügyekről. Egyik legutóbbi számában Horn Emil négyhasábos cikkben megemlékezik Trianon tizedik évfordulójáról és a kisan-tant külügyminisztereinek a Csorba-tó mellett tartott konferenciájáról. Cikkének az utóbbi része így hangzik:

— A kisan-tant miniszterek nyilatkozatai alkalmul szolgálhatnak olyan sajtócommentároknak amelyek nem mindig kedvezők voltak Magyarországra. Pedig elég egy pillantást vetni a hátsó utóállam és Magyarország helyzetére, hogy a legtökeletesebben meggyőződésünk arról hogy az utóbbi nem fenyegetheti három hatalmas szomszédját, akik a szövetséges hatalmak győzelmének és bőkezűségének köszönhetik országuk mostani kiterjedését, amely némelyiküknek túlhaladja az ország eredeti területét. Magyarország ezeréves területéből 72 százalékat kaptak az utóállamok a nemzet lakosságának 66 százalékaival együtt.

Ezekről az új határokról Ch. Tisseyre képviselő "La Hongrie mutilée, Une erreur diplomatique" A megcsontított Magyarországról — Egy diplomáciai tévedés című könyvének előszavában, A. de Monzie szenátor a következőket írta: "Mily nőről örültségek késztek bennünket irredentizmusok támasztására, mintha szándékosan akarnának lángokkal körülvenni egy meggyőzött népet. Micsoda ördögi érzés vitt rá a határmegállapító szakértőket, hogy a csehnek engedjenek át olyan területet, amelyek tulajdonosai magyár iparosok? Ugyanazok az emberek, akik világgá kürtölték a fajok és a nemzetiségek jogait, elszakították a magyaroktól városokat, amelyek lakóinak összessége, néhány kivétellel, magyarul beszélő és magyar származású, lelkében a kultúrájában magyar? Miért, miért történt ez?"

Ha ezeket a tényeket figyelembe vesszük, mondja a cikkíró, meg lehet érteni, hogy Magyarországról csak keserűséggel és fájdalommal tud megcsontítására gondolni.

Egyébként elég visszaemlékezni a franciák érzéseire a frankfurti béke után; emlékezni kell arra, mit szenvedett Franciaország, amikor Elzász-Lotharingiát a németek birtokában látták és ha sok év elteltével a bánat kevésbé volt fájdalmas, a franciák tekintete mégis álmodóan a Vosge-hegység két vonalaira szegeződött és a francia hazafiak soha nem adták fel a reményt, hogy az elvesztett tartományok egy nap visszatérjenek az anyaországhoz. Valamikor azt írták: Fins Polonia és Lengyelország másfél századig várt a föltámadásra, amely még husz év előtt is valószínűtlennek látszott. Az oroszok és poroszok uralma alá került lengyelek kegyetlenül szenvedtek, az Ausztriához csatolt lengyelországnak meg voltak a saját iskolái és egyetemük is. Az elszakított magyarok helyzetének megismerésére elég elolvasni néhány fejezetet P. De Latre könyvének, amely most jelent meg és ismerteti a világképek szomorú vallási helyzetét. Magyarországról nem akar kalandokba bocsátkozni. Számít az időre és egyes nagyhatalmak belátására, sokat vagy inkább mindent vár a jogi és törvényes eszközöktől, az igazság érvényesülésétől. Miniszterei akáival hivatalosan kijelentette, hogy a helyzet javulását Franciaországtól várja, mert Franciaország később lépése nélkül változás nem lehetséges.

MEGTALÁLTAK ANDRÉ HOLTTESTÉT

Oslóból, Norvégia szellett Kristiania néven ismert fővárosából jelentik hogy a Fritjof Nansen földről északra fekvő White szigeten egy expedíció megtalálta André Gusztáv nevű tudóst és felfedező holttestét és ezzel megoldódott az André expedíció több évtizedes rejtélye.

André ugyanis két társával még 1897 júliusában indult utnak a Spitzbergáról egy léggömbben és északi sark felé és azóta semmi hírt sem hallottak magáról. Bár azt sejtették, hogy élve nem került többé elő, mind addig nem tudták mi történt velük. Az expedíció harmadik tagját megkeresték, André és egyik társának holttestét, habár csonttárgyba, de teljes épségben találták meg.

A VIZ

IRTA: BETHLEN MARGIT

A tárgyalóteremben álmosítón zsongtak a legyek. A keves, nem hivatásos hallgatóság érdeklődés nélkül eresztette el a füle mellett a védőügyvéd gyorsan pergő szóáradatait, csak egy fekete kendőbe burkolt egy asztali asszony nézte tágra nyílt, remült és mégis reménykedő szemmel, mint valami földre szállott csodabérvó Messiaszt. Az ügyész is csak megszokásból figyelt oda, közben mindegyre saját, neki végtelenül fontosabb ügyeire gondolván, de szinte tudatalattal ösztönösen érezte meg, amikor az ügyvéd egy-egy lényegesebb pontot kezdett boncolni. Olyankor felelnek egy apró, de erőlyes mozdulattal elhessegette az agyában alkalmat lankodó mellékgondolatokat, és éber figyelemmel, mint a kopó a morgó fűben megsejtett nyulat, kísérté végig ellenállása gondolatmenetét. Azután látva hogy ezt a menekülésre szánt rést könnyűszerrel betömheti, megnyugodva süppedt újra bele a fojtó hőség, légyzsongás s az ügyvéd monoton hanghordozása által előidézett lemondásba.

A padkán ülő rab, harmincöt negyven éves férfi, széles pofacsozt, egyenesnézésű, zömök, erőszamu magyar, egykedűven nézett maga elé. Megtörtént. Hiába, ezt tagadni nem lehet. Hogy most azután itt ül a bíró előtt, jobbra is, balra is szuroonyos csendőr között, az a dolgok természetes rendjéből folyik. Elég szép az ügyvéd úrtól, hogy annyit fáradozik az ő érdekében. Bár ugy is jól tudja, hogy hiába. Törvény az tör-

vény. És a Szentírás azt parancsolja, hogy: Ne öl!

Házen nem is akart. Istent félt, józan ember volt ő mind- eddig, tekintélyes gazda, nem korcsmározó, templombjáró, és másra sem gondolt, csak a négy hold földjére, meg a trágyára s a hízóra. Mégis megtörtént.

A bíró kivesszi zsebkendőjét s megtörli a fülledt levegőtől izakból homlokát. Látszik ajaka mozgása, amint odasug szomszédjának:

— Szörnyű ez a hőség! Hát már sohasem lesz eső?

A rab messzi távolatokhoz szókott szeme leolvassa szót ajakáról. Elgondolkodva bolyngat vidre nyírt, kemény üstökű fejével. Eső... Igen, az kéne. Már régen kéne mindenféle okokból. De legfőként a kiállítás miatt, mert a tők s a krump li, meg a káposzta, az csak akkor nő, ha bőven vizelik. De hát az isten nem adott. Ha adott volna, amikor köllött, akkor ő sem ültne most itten, rabruhában, világcsufjára, hanem otthon hordaná az életét, vagy döntené a tarlót. De hát nem esett. Így hát kutból köllött öntömi a tökök, meg a többit is mind, ha azt akarta, hogy az övé nőjjék meg legnagyobbira. És persze, hogy akarta, mikor Dinnyésen, ami csak öt mérföldnyi járásra van tőlük, kiállítás írtak ki, hogy ötven-ötven pengőt kap az a gazda, akinek a töké vagy krumplija; no meg a káposztája a legnagyobbra nő meg. Persze, hogy mindegyik gazda azt akarta, hogy bár az övé nőjjék meg legnagyobbira. De legfőként az szorgalommal a fejevének a zöldesekertek; őstökölte ki-ki a magát, hol jó szóval, hol meg egyébbel, így ő is Ágnes; csak hogy mind hiába, mert épp az eső csak

sem akart esni. Nem akart és nem akart. Víz nélkül pedig nem nő a növényféle.

Hát hiszen nála még ment valahogyan, mert hogy olyan bőven termő, jó forrása volt a kútjának, hogy hetedfaluból is csodájára jártak. Nem apadt az ki még az olyan aszály idejében sem, amikor a szomszédok már régen a tóhoz jártak itatni, pedig megvót a nyolc mérföldnyi járásra oda s vissza. Csak megnoszogatta az annyukot reggel, este, hogy "Hordjad már a vizet, Ágnes".

Oszt nőt a tők, meg a káposztá, no de még a krumpli is, hogy örömmel néz. A szomszédok a Kaláris Jankó, az beszeg hiába szölongatta az övét, a Máris. Vitte vóna az is a vizet a tudnivaló. De legfőként a kiállítás miatt, mert a tők s a krump li, meg a káposzta, az csak akkor nő, ha bőven vizelik. De hát az isten nem adott. Ha adott volna, amikor köllött, akkor ő sem ültne most itten, rabruhában, világcsufjára, hanem otthon hordaná az életét, vagy döntené a tarlót. De hát nem esett. Így hát kutból köllött öntömi a tökök, meg a többit is mind, ha azt akarta, hogy az övé nőjjék meg legnagyobbira. És persze, hogy akarta, mikor Dinnyésen, ami csak öt mérföldnyi járásra van tőlük, kiállítás írtak ki, hogy ötven-ötven pengőt kap az a gazda, akinek a töké vagy krumplija; no meg a káposztája a legnagyobbra nő meg. Persze, hogy mindegyik gazda azt akarta, hogy bár az övé nőjjék meg legnagyobbira. De legfőként az szorgalommal a fejevének a zöldesekertek; őstökölte ki-ki a magát, hol jó szóval, hol meg egyébbel, így ő is Ágnes; csak hogy mind hiába, mert épp az eső csak

is láthatja, hogy éjnek idején lopják a vizet. A Sajó pedig, a kuvasz, meg se nyílik az éjszaka, világos tehát, hogy nem idegen vót, aki tette.

Hát ebben igazsága is vót az Ágnesnek, de azért kár vót olyan hangosan nyelvennie, hogy talvaj népség és Krisztustól elrugaskodott, meg más efféle, hogy az összes szomszédok ősz szefutottak. Az pedig még kárabb vót, hogy mikor a Máris is odaállott bámészkodni, nekifordult és isten, világ füle hallatára szidta, gyalázta. Mert hát persze, hogy olyan biztos, mint a kétszer kettő, hogy ők voltak azok, akik a vizet elprédálták, de hát nem vót senki, aki tanuskodhatott volna ellenük. Anélkül pedig minden hiába. Ez tudnivaló. De pedig jóvőré fér-fiember mégsem hagyhatja, hogy előtte bántásak, csufolják az asszonyát. Így aztán a Jan-kó, mikor az Ágnes mérgében már a Máris személt beszélt, jében tulontul gázolt, kapta magát és se szó, se beszéd, úgy nyakonteremtette az annyukot hogy az ott helyben fölfordult.

Hiszen igaz, hogy rögvost föl tapáskodott, az is igaz, hogy nem ártott neki, hogy egyszer valaki möresre tanította, mert annyi szent, hogy tulzaporán pergett a nyelve a lelkemnek, de hát ha így vót, az nem a Jan-kó dőga vót, hanem az övé. Asszonyt megverni lehet, sőt, néha köll is, de nézni, hogy az asszonyát más veri, azt már nem. Csak épp ezt kezdte a Janókán magyarán, igaz, hogy a bunkosbotta boldogab-blik végével, aztán egyszerre, hogy, hogy nem, a Jankó zse-ből kikerült a bicika, erre oszt mit tetteget egyebet, mint-hozzá az Ágnes, hogy csupa fecs-pocs a kut pereméje; a vak